

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : „Академвидав”, 2004. 352 с.
3. Максимчук, Г., Хом'як, І. (2012). Інтерактивні методи навчання української мови. *Дивослово* (8).
4. Н. Софій. Освіта.ua 05.10.2007 <https://osvita.ua/school/method/1663/>

Ярослав СКРИЛЬНИК

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНИЙ ДОСВІД ФІНЛЯНДІЇ

Сьогодні дуже серйозно постала проблема забезпечення якості освіти не лише у нашій країні, а й у інших. Перші позиції щодо забезпечення якісної освіти посідає Фінляндія. Освіта цієї країни вивчається в усьому світі, а дехто і з країн прогнозує до такого розвитку навчання. Досвід Фінляндії є дуже цікавим і важливим для його осмислення. За останні роки неймовірно зріс інтерес багатьох країн до фінської системи освіти.

«Фінська школа – сьогодні своєрідний світовий бренд. Це підтверджують і актуальні статистичні дані. Дві третини випускників вступають до університетів або професійно орієнтованих політехнічних ліцеїв. Понад 50 % населення Фінляндії бере участь у програмах навчання для дорослих. 98 % витрат на освіту всіх рівнів покриває держава. Фінська освітня політика – це результат майже 50-літніх систематичних напрацювань, які створили культуру різноманітності, довіри і поваги серед фінського суспільства в цілому, і в освітній системі, зокрема» [3, с. 26].

Зміст освіти фінців зорієнтований на формування основних навичок для життя, а не «сухої» теорії. Існує безліч принципів організації навчального процесу у фінських закладах освіти. Основні:

- навчання відбувається з урахуванням до індивідуальних потреб учнів;
- навчання навичкам відбувається через безпосереднє сприймання;
- відбувається активне навчання через гру;
- «спіральне» навчання, тобто з кожним роком навчання відбувається поглиблене вивчення тої чи тої теми, а не повторення, як прийнято у нас;
- практика спільного викладання, тобто діти разом із учителем шукають відповіді на поставлені запитання, вирішення проблем, обмін ідеями та думками [2].

Система освіти Фінляндії складається з дошкільної, початкової, загальної, професійної та вищої освіти. Уся ця освіта є безкоштовною, адже освіта для дитини від 7 років є обов'язковою та триває 9 років, а також існує ще один додатковий рік для дітей, які хочуть покращити свої оцінки. Навчання у Фінляндії, зокрема вищої освіти, є безкоштовним не лише для самих фінців, а й для громадян ЄС.

Інтерес європейських держав до системи освіти Фінляндії обумовлений багатьма чинниками. По-перше, на фінському прикладі можна розглянути, яким способом якісна університетська освіта забезпечується якісним шкільним навчанням. І, навпаки, якою мірою особлива увага, що приділяється підготовці педагогічних кадрів у ВНЗ. У Фінляндії «третя роль» університетів закріплена законодавчо, а її функціонування становлення знаходиться в числі пріоритетних завдань національного розвитку [8]. Здається, ці аспекти не пов'язані між собою і відносяться до принципово різних сторін функціонування освітньої системи. Насправді ж успіхи шкільного навчання й законодавче закріплення «соціальної відповідальності» університетів – це прояви загальної логіки розвитку, якій слідує сьогодні фінська модель. Фінляндія прагне до створення інформаційного суспільства з високим рівнем освіти. Уряд приділяє велику увагу забезпеченню вищих навчальних закладів і наукових центрів усім необхідним.

Результати їхньої діяльності ретельно оцінюються для визначення обсягу фінансування [1].

У Фінляндії вища освіта представлена двома видами навчальних закладів: університетами (yliopisto) та політехнічними школами (ammattikorkeakoulu), які спеціалізуються на прикладних науках. Університети – це традиційні вищі навчальні заклади, у яких наукові дослідження й викладання тісно пов'язані одне з одним. У політехнічних інститутах особлива увага приділяється зв'язкам із трудовою й практичною діяльністю [4].

Історія фінських університетів сягає своїм корінням у XVII століття, а сьогодні країна володіє однією з найрозвиненіших мереж вищих навчальних закладів у Європі. Авторитет Фінляндії у сфері вищої освіти загальноновизнаний у всьому світі. Університети та інститути Фінляндії не тільки досягли, а й постійно підтримують високий рівень якості освіти [5].

Основна функція ВНЗ – займатися науковими дослідженнями та на основі їхніх досягнень здійснювати навчання. В університетській системі можна одержати як нижчий навчальний ступінь бакалавра, так і вищий ступінь магістра, а потім захистити дисертацію на ступінь ліценціата та доктора наук. Університети також є організаторами додаткового навчання (для підвищення кваліфікації) і викладання, відкритого для всього населення [9].

У Фінляндії є як багатопрофільні університети, так і спеціалізовані. Програми навчання для одержання диплома затверджуються Міністерством освіти, але рішення про навчальні плани приймаються ВНЗ самостійно. Навчання в інститутах організовано у формі залікових програм на одержання дипломів і ступенів, затверджених міністерством освіти. Проте інститути самостійно встановлюють зміст курсів і циклів навчання [8].

Обсяг програми, так як і в університетах, вимірюються в залікових балах, причому він зазвичай включає 40 розрахункових робочих годин. Академічний рік складається приблизно із 40 навчальних балів. Більшість дипломів на присудження ступеня або спеціальності за обсягом навчання складаються зі 140-а або 160-ти балів, що відповідає трьом із половиною або чотирьом навчальним рокам із семестрами повного циклу, передбачається і продовження виконання програми на один рік. Навчальні програми в залік диплома або ступеня складаються з базових курсів, курсів за фахом, факультативних занять, стажування та практики за фахом, написання й захисту дипломної роботи на ступінь бакалавра. Програми включають також вивчення комунікаційних засобів і мов, тобто рідної мови, другої державної мови й одної або більше іноземних мов. Студенти можуть також проходити курси й за іншими спеціальностями, в інших ВНЗ, у тому числі й за кордоном, за системою «включеного» навчання [5].

Випускники інститутів після їх закінчення здобувають два види звань. Диплом інституту має відповідну назву – «професійний диплом інститутського рівня» із вказівкою найменування основної спеціальності. За обміном студенти можуть приїжджати до Фінляндії в рамках програм обмінів ЄС [7].

Навчання дорослого населення стало у Фінляндії за останні двадцять років важливою складовою політики у сфері освіти. Навчанням дорослих займаються ВНЗ, професійні навчальні заклади, центри професійного навчання дорослих, вищі народні училища та літні університети. Рішення про загальні принципи політики у сфері освіти й законодавства приймаються у Фінляндії парламентом. За виконання цих рішень відповідають Державна рада (тобто уряд), Міністерство освіти і Головне управління освіти. Міністерство освіти є вищим органом країни у сфері освіти, що контролює всі її види і надає державне фінансування [6].

Особливе значення має система підготовки вчителів. Реформа підготовки педагогічних кадрів почалася в Фінляндії в 1978 р. Її мета – підвищення професійного

рівня вчителів і уніфікація стандартів їх навчання. Відповідно до наказу міністра утворення Фінляндії, до викладання в школах допускаються тільки володарі магістерської міри. Отримання цієї міри передбачає обов'язкову здачу наступних курсів: комунікативна компетентність (12 кредитів), технології освіти (75 кредитів), педагогіка і психологія (35 кредитів), основна предметна спеціалізація (35 кредитів), додаткова предметна спеціалізація (35 кредитів), курси по вибору (5-8 кредитів).

Якщо тісна взаємодія між школами і педагогічними вузами існувала завжди, то внаслідок минулої реформи в даний процес включилися класичні дослідницькі університети. Університет Куопіо одним з перших почав працювати з місцевими школами, організовуючи спільні заходи, які могли б допомогти в залученні майбутніх студентів і їх сімей [6].

Отже, на прикладі Фінляндії ми можемо побачити, як підвищення якості підготовки педагогічних кадрів в рамках одного з сегментів університетського сектора (розвиток педагогічних магістратур) впливає в довгостроковій перспективі на інституційну трансформацію всього сектора загалом і підвищення якості вищого утворення за рахунок поліпшення шкільного навчання. Крім того, в Фінляндії, де реалізується доктрина безперервної освіти, тісна співпраця шкіл і університетів має під собою міцні нормативні основи. Фінський уряд разом з освітянами провели беззаперечно вмілі та вдаль реформи, які в кінцевому результаті забезпечили Фінляндії статус однієї з найуспішніших країн, до досвіду якої в останнє десятиліття звертається чимало науковців та дослідників і не лише у галузі освіти. Освітня політика Фінляндії вразно демонструє, що сильна соціальна орієнтація навчальних закладів має значущі переваги. Слід підкреслити, що «гіперсоціалізація» шкіл та ВНЗ культурно, політично й економічно підкріплена, а тому є виправданою. Відмінними рисами фінської системи освіти є: сильний внутрішній зв'язок сегментів освіти; пріоритетність рівності освітніх можливостей і пов'язана із цим слабка внутрішня диференціація, високий мобілізаційний потенціал системи освіти.

Список використаних джерел

1. Система освіти Фінляндії. [Електронний ресурс]. Режим доступу URL : http://osvita.ua/school/school_today/1300/
2. Сім принципів фінської освіти [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://starylev.com.ua/club/article/7-pryncypiv-finskoyi-osvity>
3. Ткаченко В. В., Кирієнко О. Ю. Історичний досвід реформування освіти у Фінляндії. Реформа освіти в Україні: інформаційноаналітичне забезпечення: матер. І Міжн. наук.-практ. конф. (Київ 29 лист. 2017 р.). Київ: ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2017. С. 25–29.
4. Education in Finland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oaj.fi/pls/portal>
5. Finnish National Board of Education. 2007. The Education System in Finland. [Електронний ресурс]. Режим доступу : URL:<http://www.oph.fi>
6. Innovative Pedagogical Practices in Technology-Enhanced Education – Finnish Perspective. Helsinki, 2005.
7. Ministry Of Education. Education In Finland. Helsinki: Ministry Of Education, 1999. [Електронний ресурс]. Режим доступу : URL : <http://www.european-agency.org>
8. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) [Електронний ресурс]. Режим доступу : URL : <http://www.oecd.org>
9. Ministry Of Education. Education In Finland. Helsinki: Ministry Of Education, 1999. [Електронний ресурс]. Режим доступу : URL : <http://www.european-agency.org>